

ASPECTE PRIVIND ECOLOGIZAREA LOCALITĂȚILOR DIN ROMÂNIA ȘI IMPLICAȚIILE ACESTEIA ASUPRA CALITĂȚII VIEȚII

DUMITRU CHIRIAC
CRISTINA HUMĂ
SORIN CACE

ECOLOGIZAREA LOCALITĂȚILOR ȘI MANAGEMENTUL DEȘEURILOR SOLIDE URBANE

Ecologizarea localităților, înțeleasă, în general, ca activitate de salubritate, are în vedere realizarea și menținerea igienei unei așezări (urbane sau rurale), de care depind, în bună măsură, calitatea vieții populației¹.

În conformitate cu legislația actuală din țara noastră (*Legea nr. 139/2002 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 87/2001 privind serviciile publice de salubritate a localităților*), **salubritatea** este „un serviciu public local de gospodărire comunală, organizat, coordonat, reglementat, condus, monitorizat și controlat de autoritățile administrației publice locale” (art. 2). Atribuțiile acestui serviciu au în vedere (art. 4): pre colectarea, colectarea, transportul și depozitarea reziduurilor solide, cu excepția deșeurilor toxice, periculoase și a celor cu regim special; înființarea și administrarea depozitelor ecologice de reziduuri și producerea de compost; incinerarea și producerea de energie termică; măturatul, spălătul căilor publice, întreținerea spațiilor verzi și a parcurilor; curățarea și transportul zăpezii de pe căile publice și menținerea în funcțiune a acestora pe timp de polei sau îngheț; preselecția și organizarea reciclării deșeurilor.

Privită prin prisma principiilor sale de organizare și funcționare (protecția sănătății publice, responsabilitățile față de cetățeni, nediscriminarea și egalitatea tuturor consumatorilor, conservarea și protecția mediului înconjurător, dezvoltarea

¹ Deși termenul de ecologizare semnifică totalitatea măsurilor de menținere a condițiilor de mediu necesare asigurării vieții și sănătății omului, există, în mod frecvent, tendința de a fi utilizat pentru desemnarea acțiunii de realizare și păstrare a curățeniei unor spații sau localități, prin colectarea și îndepărtarea deșeurilor urbane sau de altă natură. Cu acest sens a fost preluat în articol termenul respectiv, care a fost folosit în paralel cu cel de salubritate. De menționat și faptul că pentru a realiza o analiză calitativă a activității de ecologizare a localităților din România, autorii au apelat atât la informațiile pe această temă apărute în presă, cât și la rezultatele unei cercetări sociale în lumea celor mai săraci oameni, care trăiesc de pe urma gunoaielor.

durabilă etc.), ecologizarea/salubritatea localităților apare mai mult decât un serviciu de colectare, transport și depozitare a deșeurilor. Ca urmare, ecologizarea urbană reprezintă o activitate care trebuie să contribuie la păstrarea valorilor mediului înconjurător, a sănătății populației și a unui cadru de viață civilizat.

Așa cum s-a arătat, ecologizarea/salubritatea localităților, ca parte componentă a serviciilor de gospodărire comunală, are ca sarcină principală colectarea și eliminarea deșeurilor generate de „procese metabolice interne” specifice așezărilor umane, pentru a preveni poluarea mediului și a preîntâmpina îmbolnăvirea populației. Este vorba de așa-numitele **deșeuri urbane** sau **municipale**, care desemnează „totalitatea deșeurilor rezultate din gospodăria, instituții, unități comerciale și prestatoare de servicii, deșeurile stradale colectate din spații publice, străzi, parcuri, spații verzi și nămolurile deshidratate, rezultate din stațiile de epurare a apelor uzate orășenești. Deșeuri de tip urban se produc și în mediul rural, unde ponderea cea mai mare o au deșeurile din agricultură, care sunt incluse în categoria deșeurilor de producție”².

Creșterea alarmantă a cantităților de reziduuri a determinat aplicarea, în țările dezvoltate, a unui management avansat al deșeurilor. Este vorba de așa-numitul **management integrat al deșeurilor**, concept care desemnează separarea selectivă a deșeurilor la sursă, înainte de colectare, și direcționarea acestora către puncte centralizate de tratare. Prin acest mod de gospodărire a deșeurilor se obține atât o modalitate mai eficientă de recuperare a unor materii prime, cât și o reducere a volumului de gunoi ce urmează să fie depozitat. În acest fel, noul concept arată că managementul deșeurilor nu se va mai axa pe găsirea unor noi tehnologii pentru depozitarea reziduurilor solide, ci pe stabilirea unor programe integrate de gestiune a acestora.

În conformitate cu reglementările legislative în vigoare din România, serviciile publice de salubritate se organizează pentru satisfacerea nevoilor populației, ale instituțiilor publice și ale agenților economici. Aceste servicii sunt prestate fie de compartimente ale consiliului local, organizate ca servicii publice și autorizate conform legii, fie de către operatori de servicii publice, pe baza unui contract de delegare a gestiunii sau de concesiune³.

În ambele cazuri, obiectul de activitate al prestatorilor de servicii de salubritate urbană îl constituie *salubritatea menajeră, salubritatea stradală, transportul și depozitarea deșeurilor, deszăpezirea și combaterea poleiului și a înghețului*, în localitățile în care acționează.

În România, în anul 2000, din aproape 13 400 de localități, orașe și sate, beneficiau de avantajele serviciilor de salubritate doar cele 263 de orașe și municipii⁴ și unele sate situate în aria de influență a marilor orașe.

² *Strategia națională pentru gestiunea deșeurilor* (Proiect), Ministerul Apelor și Protecției Mediului, 2002.

³ Massimiliano Fabbicino, *Program integrat pentru gestiunea deșeurilor solide urbane*, „Salubritatea”, nr. 2/2002.

⁴ Conform organizării administrative a teritoriului, existentă la 1 iulie 2000.

Aceste date confirmă faptul că salubritatea este o activitate care se desfășoară, în momentul de față, cu precădere la nivelul orașelor, prin faptul că aceste așezări grupează un mare număr de locuitori și concentrează numeroase activități (economice, de servicii etc.) producătoare de reziduuri. De altfel, orașele generează, prin diferitele emisii, ca și prin cantitatea mare de deșeuri, cea mai puternică presiune asupra mediului înconjurător.

Organizarea și funcționarea serviciilor de salubritate urbană este determinată atât de mărimea orașelor, cât și de structura funcțională a acestora.

Astfel, la nivelul anului 2000, cele 263 de orașe și municipii ale României grupau un număr de 12 244 598 de locuitori, respectiv 54,6% din populația țării. Rețeaua urbană este caracterizată prin predominarea orașelor mici (sub 20 000 de locuitori), care reprezintă 58,5% din numărul localităților urbane și doar 13,3% din totalul locuitorilor acestora. În schimb, orașele mijlocii (între 20 000 și 99 999 de locuitori) și cele mari (între 100 000 și 999 999 de locuitori), cu o pondere de 41,1% din numărul total al localităților urbane, cuprind peste 70% din populația orașelor și municipiilor (tabelul 1).

Tabelul nr. 1

Structura rețelei urbane a României după numărul orașelor și numărul de locuitori, la 1 iulie 2000

Categoría de mărime	Orașe și municipii		Locuitori	
	Nr.	%	Nr.	%
Total	263*	100,0	12.244.598	100,0
Orașe mici (sub 20 000 loc.)	154	58,5	1.630.781	13,3
Orașe mijlocii (20 000–99 999 loc.)	85	32,3	3.677.416	30,1
Orașe mari (100 000–999 999 loc.)	33	8,8	4.927.201	40,2
Orașe foarte mari (peste 1 000 000 loc.)	1	0,4	2.009.200	16,4

* Conform organizării administrative a teritoriului existentă la 1 iulie 2000.

Sursa: *Anuarul statistic al României 2001*, Institutul Național de Statistică, București, 2002.

Așa cum este de așteptat, cele mai complexe probleme pe linia salubrității le ridică orașele mijlocii și mari, datorită numărului de locuitori și al unităților economice, administrative și social-culturale. Un caz special îl reprezintă municipiul București, cel mai mare oraș al țării (16,4% din populația urbană), cu o structură funcțională complexă, care se confruntă cu cele mai grave aspecte de igienă urbană, atât în ceea ce privește colectarea deșeurilor, cât și depozitarea acestora.

Salubritatea localităților sau salubritatea urbană asigură igiena așezărilor, prin eliminarea **deșeurilor solide orășenești (municipale)** – *menajere, stradale, din demolări, nămol de epurare orășenesc etc.*, transportarea și depozitarea acestora la groapa de gunoi.

Statistica de mediu consemnează faptul că, la nivelul României, s-a produs, în anul 2000, o cantitate totală de deșeuri de 55,15 milioane de tone, din care 8,15 milioane de tone, respectiv 14,8%, au fost deșeuri urbane.

În structura deșeurilor urbane, cea mai mare pondere o au deșeurile menajere (75–80%), urmate de deșeurile stradale (10–12%), de nămolul de epurare orășenesc (7–9%), precum și de alte deșeuri, cum ar fi cele din demolări (7–9%), excavații etc. (3–4%).

După cum s-a menționat, și în mediul rural se produc deșeuri de tip urban, însă cea mai mare pondere revine deșeurilor agricole, care sunt incluse în categoria „deșeuri de producție”.

Dinamica acestor cantități de deșeuri urbane, începând cu anul 1995 (de când s-a trecut la evidența statistică a deșeurilor, în conformitate cu Lista Europeană a Deșeurilor), arată tendința de creștere a acestora, în ultimii ani (tabelul 2).

Tabelul nr. 2

Dinamica deșeurilor în România 1995–2000

Categoria de deșeuri	1995	1996	1997	1998	1999	2000
TOTAL DEȘEURI GENERATE, din care:	353,11	114,0	217,8	83,1	77,0	55,15
– deșeuri producție (mil. tone)	346,27	107,3	211,9	77,7	70,3	47,0
– deșeuri urbane (mil. tone)	6,84	6,69	5,9 ^{*)}	5,4 ^{**)}	6,73	8,15

^{*)} raportare parțială

^{**)} fără deșeurile din municipiul București

Sursa: *Strategia națională de gestionare a deșeurilor (Proiect)*, MAPM, 2002.

Așa cum reiese din tabelul 2, în anul 2000, cantitatea deșeurilor urbane a înregistrat o creștere față de 1995, creștere ce a fost de 19,2%. În același timp se constată și o creștere a ponderii acestui tip de deșeuri în totalul deșeurilor, de la 1,9% în 1995, la 14,8% în anul 2000, urmare și a reducerii activității industriale și agricole. Această situație este subliniată și de dinamica indicelui de producere a deșeurilor urbane, a cărui valoare a ajuns, în anul 1999, la 372 kg/locuitor/an (1,02 kg/locuitor/zi), față de 254 kg/locuitor/an (0,700 kg/locuitor/zi) în anul 1995⁵.

Specialiștii prognozează menținerea tendinței de creștere a cantităților de deșeuri urbane, în țara noastră, chiar dacă nu spectaculoasă, și în următorii ani, ca urmare atât a creșterii consumului de produse, cât și a extinderii serviciilor de salubritate în zonele rurale. De altfel, situația este similară și în țările dezvoltate, cu toate eforturile depuse pentru minimizarea producerii de deșeuri. Astfel, în Franța, indicele de producere a deșeurilor este, în prezent, de 434kg/locuitor/an, față de 220 kg/locuitor an cu trei decenii în urmă⁶.

Salubritatea menajeră

Salubritatea menajeră are în vedere, după cum arată și numele, înlăturarea deșeurilor menajere, care constituie partea cea mai semnificativă (75–80%) a

⁵ *Mediul înconjurător în România*, Institutul Național de Statistică, București, 2001.

⁶ Claude Jean Opneau, *Politica franceză de tratare a deșeurilor*, Romanian Environmental Book 2000, GSF Romania and FOLOS consulting.

deșeurilor urbane. În această categorie de deșeuri sunt incluse reziduurile care provin din locuințe (de la prepararea hranei, ambalaje, ziare, resturi textile, aparatură electrocasnică scoasă din uz etc.), din instituții sau unități economice diverse (comerț, industrie).

Salubritatea menajeră se realizează prin pre colectarea deșeurilor de către cei care le produc, iar apoi prin colectarea, transportul și depozitarea acestora la gropile orășenești de gunoi, de către operatorii unor astfel de servicii.

Pre colectarea deșeurilor menajere se face de către populație sau agenții economici în recipiente speciali, în cele mai multe cazuri standardizați – așa-numitele europubele (de 120 și 140 l) și, în situații particulare, în containere (de 1,1 sau 4 mc). Recipientii de pre colectare sunt puși la dispoziție gratuit populației, în funcție de numărul de persoane. Pre colectarea deșeurilor menajere și industriale de la agenții economici se face în europubele sau containere, închiriate de beneficiar. Atât în cazul populației, cât și al agenților economici, pre colectarea este neselectivă, cu toate dezavantajele ce decurg din acest mod de eliminare a deșeurilor.

În ceea ce privește *colectarea deșeurilor menajere* de la populație sau agenții economici, aceasta se face de către operatorii de servicii publice de salubritate numai pe bază de contract, în care este inclus și programul de ridicare a deșeurilor. Programul de prestații trebuie să asigure în permanență menținerea unui nivel de salubritate corespunzător normelor igienico-sanitare. Ca urmare, acest program este zilnic la marii producători de deșeuri (piețe agroalimentare sau sociale, spitale etc.), de 2–3 ori pe săptămână pentru asociațiile de locatari și săptămânal pentru locuințele individuale.

Pentru colectarea deșeurilor menajere solide, populația este taxată în regim „paușal”, fără să existe, în prezent, posibilitatea măsurării volumului sau cantităților reale produse. Sumele, aplicate sub forma unui tarif exprimat în lei/persoană/lună, sunt colectate de către primării sau direct de către operatorii autorizați. Acest tarif variază de la localitate la localitate și are la bază aprecieri ale operatorilor, cu privire la cantitatea de deșeuri produse.

Specialiștii consideră că actualul sistem de tarifare paușal (lei/persoană) aplicat în toate orașele trebuie înlocuit cu un sistem de tarifare binar. Acesta ar urma să fie compus dintr-o componentă care să țină seama de cantitatea de deșeuri produsă de o colectivitate sau o familie, prin măsurarea volumului de deșeuri din pubele (practic, pe număr de pubele umplute) și o componentă care să aibă în vedere depunerea selectivă a deșeurilor⁷.

Deși sumele percepute pentru colectarea deșeurilor sunt, în momentul de față, relativ mici, sunt numeroase totuși situațiile în care acestea, fie sunt achitate cu întârziere, cazul asociațiilor de locatari, fie nu sunt achitate și conduc la rezilierea contractelor, cazul persoanelor care locuiesc la curte.

Astfel, presa a semnalat, în anul 2002, conflictul generat, la Iași, de măsurile luate de societatea locală de salubritate „Salubris” SA de a majora tarifele cu 30%

⁷ Adrian Găzdaru, *Notă privind deșeurile menajere urbane*, „Salubritatea”, nr. 1/2002.

și de a nu mai ridica gunoiul de la asociațiile de locatari care au restanțe mai mari de trei luni, în această situație aflându-se jumătate din oraș⁸.

După colectare, eliminarea deșeurilor solide municipale din localități se face, în cea mai mare parte (peste 90%), prin **transportarea și depozitarea** acestora la depozitele (rampele, gropile) de gunoi orășenești.

Depozitele în care se stochează deșeurile sunt de trei feluri: menajere, industriale și mixte. Trebuie de spus că depozitele orășenești sunt, în general, mixte, acceptând la evacuare atât deșeuri menajere, cât și deșeuri industriale nepericuloase. Doar în localitățile urbane mici și în comune, depozitele de deșeuri sunt exclusiv menajere⁹.

În ceea ce privește **depozitele de deșeuri municipale** (menajere și mixte), în fiecare localitate urbană sau rurală există cel puțin un altfel de depozit, dar sunt situații în care pot funcționa mai multe asemenea depozite.

Statistica de mediu consemnează pentru localitățile urbane din România, la nivelul anului 2000, un număr de 303 depozite municipale, ceea ce reprezintă circa 25% din totalul depozitelor de deșeuri din țară. Suprafața ocupată de aceste depozite este de circa 1 236 ha, ceea ce reprezintă aproximativ 9% din suprafața afectată de depozitarea deșeurilor. Cele mai multe depozite urbane de deșeuri (60%) sunt mixte, acceptând pentru depozitare atât deșeuri menajere, cât și deșeuri industriale, de obicei, nepericuloase. În ceea ce privește amplasarea lor, 7% dintre depozite sunt situate în intravilanul localităților, 87% sunt în afara orașelor, iar 6% se află pe malul apelor¹⁰.

În mediul rural, conform cercetărilor recente (2001), doar în 19 județe s-au înregistrat 2 003 spații de depozitare a deșeurilor de tip urban și rural (depozite mixte) a căror suprafață a fost evaluată la peste 1 800 ha¹¹.

În momentul de față, România se confruntă cu un management necorespunzător al deșeurilor. Întrucât acesta este unul dintre sectoarele-cheie în Parteneriatul de Aderare la UE, țara noastră trebuie să reglementeze problema deșeurilor, prin adoptarea unui management integrat al acestora, care implică, între altele, și selectarea la sursă a gunoiului. Pe această direcție se înscriu și cele două proiecte aflate în derulare, având ca principal obiectiv alinierea municipiilor Piatra Neamț și Râmnicu Vâlcea la reglementările și standardele Uniunii Europene, în privința managementului integrat al deșeurilor¹².

⁸ La Iași, până și gunoiul va fi mai scump, „Național”, nr. 1703/26 octombrie 2002.

⁹ Florina Mirescu, Magdalena Chiriac, *Aspecte privind impactul depozitelor de deșeuri menajere și industriale asupra factorilor de mediu*, „Mediul înconjurător”, vol. IV, nr. 1/1993; Luminița Ștefănescu, Florina Mirescu, *Gestiunea deșeurilor în România: prezent și viitor*, în vol. Simpozionul „Deșeurile – restricție sau stimulent al dezvoltării?”, București 17 mai 1993, Oficiul de Informare și Documentare pentru Industria Construcțiilor de Mașini, București, 1993.

¹⁰ *Mediul înconjurător în România*, Institutul Național de Statistică, București, 2001.

¹¹ *Strategia națională pentru gestiunea deșeurilor (Proiect)*, Ministerul Apelor și Protecției Mediului, 2002.

¹² Dorin Matei Isacovici, *Managementul deșeurilor urbane în municipiul Piatra Neamț*, „Salubritatea”, nr. 2/2002; Diana Dumitru, *Managementul deșeurilor urbane în municipiul Râmnicu Vâlcea*, „Salubritatea”, nr. 1/2002.

Pe lângă proiectele de genul celor prezentate mai sus, în vederea îmbunătățirii managementului deșeurilor au fost adoptate și o serie de programe care încurajează rezolvarea problemelor de mediu în cadrul unor parteneriate de afaceri, între municipalitățile unor orașe și firme străine.

Astfel, Primăria Municipiului Suceava, în parteneriat cu firma americană GANNETH FLEMING INC., specializată în inginerie urbană, și firma de consultanță ASA HOLDING S.A., realizează, în momentul de față, un proiect de îmbunătățire a managementului deșeurilor. Într-o primă etapă, se urmăresc soluțiile referitoare la: organizarea rampelor de deșuri, închiderea rampelor ajunse la limita capacității de depozitare, reciclare etc.¹³.

Salubritatea stradală

Salubritatea stradală are ca scop principal realizarea și menținerea igienei căilor publice, în scopul ridicării gradului de confort citadin.

Ca și salubritatea menajeră, salubritatea stradală face obiectul de activitate al unor operatori de servicii publice, sau al unor compartimente din cadrul consiliilor locale. Atribuțiile acestora, pe linia salubrității stradale, au în vedere: măturatul (mecanic sau manual) al străzilor și trotuarelor; stropitul carosabilului; îndepărtarea surplusului de pământ de la rigole; amplasarea și golirea coșurilor de gunoi; salubritatea depozitelor necontrolate de deșuri; deszăpezirea și combaterea efectelor poleiului, prin împrăștierea de materiale antiderapante.

În ceea ce privește plata acestor servicii, sumele provin de la bugetul central și/sau local, care se constituie prin diverse taxe și impozite.

În momentul de față, starea de curățenie stradală a celor mai multe orașe din România s-a deteriorat față de anii precedenți, atât din cauza insuficienței măsurilor luate de administrațiile publice, cât și din neglijența și nepăsarea populației, ceea ce reflectă nivelul scăzut de educație ecologică și de responsabilitate pentru mediu al acesteia.

IMPACTUL POLUĂRII PRODUSE DE DEPOZITELE DE DEȘURI DIN ROMÂNIA, ASUPRA CALITĂȚII VIEȚII

Impactul depozitelor de deșuri menajere

În România, cu excepția unui număr mic de depozite de deșuri ecologice, construite în ultimii ani, în conformitate cu reglementările UE, celelalte locații de depozitare a deșeurilor solide menajere nu îndeplinesc, în totalitate, condițiile prevăzute de normele de mediu și de cele sanitare.

Ca urmare, cele mai multe dintre aceste depozite, care nu sunt realizate corespunzător, atât sub aspectul protecției mediului în zona amplasamentului, cât și

¹³ *Noi soluții în managementul deșeurilor*, „Salubritatea”, nr. 3/2002.

al distanței față de centrele populate, sunt adevărate surse de poluare și focare de infecție publică.

Astfel, numeroase depozite de deșeuri orășenești sunt, în fapt, gropi neamenajate corespunzător acestui scop, lipsindu-le împrejmirile, impermeabilizarea, sistemul de drenare și colectare a scurgerilor și infiltrațiilor.

În conformitate cu Proiectul *Strategiei pentru gestiunea deșeurilor*, principalele forme de impact și de risc determinate de depozitele de deșeuri orășenești și industriale, în ordinea percepției populației, sunt:

- modificări de peisaj și disconfort vizual;
- poluarea aerului;
- poluarea apelor de suprafață și subterane;
- modificări ale fertilității solurilor și ale compoziției biocenozelor pe terenurile învecinate;
- participare la generarea efectului de seră și la modificările climatice;
- scoaterea din circuitul natural sau economic a unor terenuri.

Așa cum s-a arătat, un impact deosebit de frecvent al acestor depozite, sesizat de populație, se produce la nivelul atmosferei, prin intermediul căreia se răspândesc mirosurile emanate de deșeurile orășenești. Deși normele privitoare la amplasarea depozitelor de deșeuri municipale prevăd că acestea nu pot fi situate la o distanță mai mică de 1 km de o localitate, totuși, cele mai multe nu corespund acestei prevederi. Exemplele sunt numeroase, dar ne vom opri doar la câteva.

Astfel, depozitul de deșeuri municipale care deservește orașul Iași, amplasat la marginea satului Tomești, își face simțită prezența pe zeci de kilometri pătrați, datorită mirosurilor care sunt împrăștiate de vânt. Ca urmare, viața oamenilor din Tomești, Dancu și din alte așezări învecinate este un adevărat coșmar, mai ales în sezonul cald, când mirosurile emanate de gunoaiile în descompunere devin insuportabile. Din această cauză, mai multe luni pe an oamenii nu deschid ferestrele, pentru că, o dată cu mirosurile, în case pătrund și roiurile de muște care se înmulțesc în voie în mormanele de gunoaii menajere. La toate acestea se adaugă cohortele de șobolani, pisici și câini vagabonzi, care măresc pericolul răspândirii unor molime¹⁴.

Într-o situație similară se află și alte localități în apropierea cărora sunt amplasate depozite de deșeuri municipale. Este cazul comunei Glina (județul Ilfov), lângă care funcționează, din anul 1977, în punctul numit Ochiul Boului, una dintre gropile de gunoaii ale orașului București.

Acest depozit de deșeuri municipale, cel mai mare din țară (110 ha, din care 37 ha sunt deja pline), a fost realizat fără respectarea celor mai elementare norme ecologice, iar funcționarea sa ani de-a rândul a fost motivată de faptul că nu există nici o altă rampă de gunoaii, în special pentru sudul Capitalei. Ca urmare, depozitul de la Glina s-a transformat într-o adevărată bombă ecologică, care a terorizat, încă

¹⁴ Vasile Iancu, *Mirosuri otrăvitoare de la vărsătoarea Tomești-Iași*, „România liberă”, nr. 3589/11 ianuarie 2002.

de la înființare, populația celor trei sate componente ale comunei: Glina, Bobești și Cățelu. Se speră ca, în urma măsurilor de reabilitare ce urmează să se desfășoare în următorii ani, groapa de deșeuri municipale de la Glina să devină un depozit comparabil cu cele din țările europene.

Un alt exemplu edificator privind poluarea produsă de depozitele de deșeuri municipale se referă la orașul Bistrița. Astfel, în luna septembrie a.c., aerul din acest oraș a devenit irespirabil din cauza incendiilor de la groapa de gunoi a municipiului. Fumul de la deșeurile aprinse s-a propagat în toate cartierele, poluarea datorându-se și poziției depozitului de deșeuri în apropierea acestei localități¹⁵.

În aceeași situație se află și localitățile din apropierea gropii de gunoi de la Parța, unde se depozitează deșeurile menajere din orașul Timișoara. În luna octombrie a acestui an, zecile de tone de gunoi dispuse la această rampă s-au autoaprinș, acoperind cu fum împrejurimile pe o rază de câțiva kilometri. Datorită fumului și mirosurilor pe care le degajă, groapa de gunoi de la Parța este considerată cea mai periculoasă sursă de poluare majoră din zonă, fiind amplasată în câmp deschis și la mică distanță de Timișoara¹⁶.

Întrucât multe depozite de deșeuri orășenești sunt amplasate în lunca unor râuri și nu prezintă impermeabilizări, acestea generează un risc iminent de poluare, atât a nivelului freatic, cât și a apelor de suprafață.

În unele cazuri, astfel de poluări se produc ca urmare a scurgerilor provenite de la rampele de gunoi în apa râurilor, așa cum se întâmplă, de exemplu, la Suceava. După cum relatează presa locală, râul Suceava este poluat în aval de acest oraș atât de conținutul de substanțe organice de la stația de epurare a apelor uzate, cât și de scurgerile de la rampa de gunoi, fapt pus în evidență de măsurătorile efectuate de Inspectoratul de Protecție a Mediului din acest județ¹⁷.

Așa cum s-a arătat, pe lângă poluarea mediului, depozitele de deșeuri municipale situate în apropiere așezărilor constituie și focare de infecție publică, datorită proliferării insectelor, rozătoarelor și a altor animale în căutare de hrană.

Impactul poluării produse de depozitele de deșeuri industriale periculoase

Pe lângă reziduurile rezultate din activitățile umane menajere, industriile produc o serie de deșeuri, care, dacă nu prezintă pericolozitate, pot face obiectul serviciilor de salubritate. Activitatea industrială este însă responsabilă și de producerea unor cantități importante de **deșeuri periculoase**. Chiar dacă aceste

¹⁵ Aerul din Bistrița a devenit irespirabil din cauza incendiilor de la groapa de gunoi a municipiului, „Național”, nr. 1652/5 septembrie 2002.

¹⁶ Laura Forțiu, „Bomba ecologică de la Parța s-a declanșat din nou”, „România liberă”, nr. 3820/11 octombrie 2002.

¹⁷ Cezar Aursulesei, *Râul Suceava este poluat de scurgerile de pe rampa de gunoi a orașului*, „Monitorul de Suceava”, nr. 198 (852), 24 august 1999.

deșeurii au un regim special (de colectare, de tratare, de neutralizare, de distrugere sau de stocare), prezența unor depozite de astfel de substanțe, în intravilanul sau în vecinătatea localităților, ne determină să abordăm și problema lor, în măsura în care afectează mediul ambiant și calitatea vieții populației.

Conform statisticilor de mediu, în România, în anul 1999, au fost identificate 145 de tipuri de deșeurii periculoase, din totalul de 237 înscrise în Lista Europeană de Deșeurii. Cantitatea de deșeurii periculoase s-a redus considerabil în ultima perioadă, ajungând, în anul 2000, la 900 000 tone. Majoritatea deșeurilor periculoase provin din industria chimică (organică și anorganică), de la rafinarea petrolului, din procesele termice etc. și sunt stocate în 83 de depozite din 30 de județe, ocupând o suprafață totală de 450 ha¹⁸.

Trebuie însă menționat faptul că numeroase depozite de substanțe periculoase sau rezervoare sunt abandonate, deoarece fabricile sau uzinele chimice care le dețineau se află în momentul de față în procedură de lichidare judiciară. Ca urmare, aceste depozite au devenit adevărate „bombe chimice”, care prezintă riscul unor catastrofe ecologice de proporții, în măsură să compromită mediul și sănătatea populației. De altfel, o serie de situații neprevăzute sau de accidente petrecute în ultimii ani, în mai multe orașe din țară, au fost larg mediatizate și au atras atenția asupra necesității unui management mai eficient al acestor deșeurii, care să prevadă atât măsuri de securitate, cât și de ecologizare a depozitelor respective.

În continuare, vom prezenta o serie de cazuri de poluare, generate fie de depozitarea necorespunzătoare a unor deșeurii periculoase, fie de accidente produse la unele depozite de astfel de deșeurii, cu un impact deosebit asupra mediului și sănătății populației.

Cazul Turda este poate cel mai tipic exemplu de depozitare a unor substanțe chimice periculoase, fără respectarea celor mai elementare norme ecologice. Este vorba de deșeurile provenite de la Uzinele Chimice Turda, societate aflată din 1998 în procedură de lichidare judiciară și care, în perioada 1954–1983, a produs DDT – substanță chimică folosită în agricultură pentru combaterea dăunătorilor, dar și de populație, pentru distrugerea insectelor parazite. Cercetările medicale la nivel mondial au demonstrat că acest compus chimic nu este biodegradabil și are, în timp, consecințe nefaste asupra sănătății oamenilor și animalelor, drept pentru care fabricarea lui a fost sistată. Ca urmare, Uzinele Chimice Turda au rămas cu un stoc de circa 15 000 t de DDT și substanțe secundare rezultate în urma producerii insecticidului, care au fost depozitate la suprafață sau îngropate la mică adâncime, în mai multe puncte din preajma acestui oraș, fără nici un fel de pază și de protecție a mediului. După 1989, o serie de „comercianți”, speculând greutăților financiare cu care se confruntă țarii și creșterea prețurilor la pesticide și insecticide, au pus în circulație aceste deșeurii pe care le-au sustras cu ușurință din așa-zisele „depozite”. Întrucât DDT-ul nu este biodegradabil s-a constatat prezența acestuia în structura celor mai multe culturi agricole din zonă, cum ar fi cele de cartofi, și în

¹⁸ *Mediul înconjurător în România*, Institutul Național de Statistică, București, 2001.

laptele de oaie și de vacă. S-a ajuns până la compromiterea producției de brânzeturi a fabricii Napolact din Cluj-Napoca, care, în anul 2001, a fost refuzată la export din cauza conținutului de DDT. Prezența insecticidului în lapte de vacă a fost semnalată și în județul Bistrița-Năsăud, unde numeroși producători, care au utilizat aceste chimicale pentru deparazitarea vitelor, au fost puși în situația de a înregistra pagube importante, prin refuzul fabricilor de a mai colecta lapte contaminat¹⁹.

Cazul Metadet reprezintă o altă situație de poluare, generată de această dată de un accident la un depozit de deșeuri periculoase din Fălticeni, eveniment care s-a produs la începutul anului 2001. Accidentul, catalogat drept o catastrofă ecologică fără precedent în această zonă a țării, s-a datorat poluării masive cu cianuri și amoniac a unor cursuri de apă și s-a soldat cu distrugerea faunei piscicole și cu îmbolnăvirea gravă a numeroase persoane.

Cercetările au condus la concluzia că sursa de poluare cu cianuri a fost societatea „Metadet” S.A. din Fălticeni (fostă fabrică de detergenți și plexiglas). Această societate, aflată în proces de lichidare la momentul accidentului, avea un parc cu mai multe rezervoare, în care se aflau circa 200 t de cianuri, substanțe chimice deosebit de periculoase, care, din lipsa banilor, nu au fost neutralizate înainte de închiderea fabricii. Firma „Dalex” din Iași, cea care a cumpărat fabrica, interesată doar de valorificarea metalului, a trecut la dezmembrarea utilajelor și instalațiilor, inclusiv a conductelor de la rezervoarele cu substanțe chimice, fără nici un fel de autorizație din partea organelor competente. În urma acestor operațiuni, din conductele depozitului s-au deversat în rețeaua de canalizare a municipiului Fălticeni substanțe toxice deosebit de periculoase (acetoncianhidrină și soluție amoniacală), care au ajuns în râul Șomuzul Mare și, prin intermediul acestuia, în Siret.

Puternica poluare a acestor râuri, în care concentrația de cianuri și amoniac a depășit de peste 100 de ori nivelul maxim admis, a determinat distrugerea faunei piscicole pe zeci de kilometri. Ca urmare, sute de kilograme de pește otrăvit, care a ieșit la suprafața apei, au fost prinse de locuitorii mai multor sate, aparținând, în special, comunei Lespezi (județul Iași). Atât din cauza stării de sărăcie, cât și din inconștiență, populația nu a respectat avertismentele autorităților locale și a consumat peștele infestat cu cianuri. Mai mult, anumite cantități de pește au ajuns să fie vândute ilegal în orașul Pașcani și chiar Iași. În urma consumului de pește contaminat cu cianuri, peste 60 de persoane au fost spitalizate, iar alte peste 150 au făcut analize și au urmat un tratament ambulatoriu²⁰.

¹⁹ Dan Papij, *Turda și zona limitrofă, sub amenințarea unei „bombe chimice” cu efect întârziat*, „România liberă”, nr. 3260/24 septembrie 2000; Lia Valendorfean, *Substanțe nocive, pe post de îngrășăminte chimice*, „România liberă”, nr. 3362/11 aprilie 2001.

²⁰ Camelia Varvara, *Otrava zace neevacuată de 12 ani*, „România liberă”, nr. 3018/25 februarie 2000; Ion Marcovici, *Metadet S.A., societate aflată în lichidare, poate deveni o bombă ecologică*, „România liberă” nr. 3183/7 septembrie 2000; Cătălin Coca, *Râul Siret poluat cu cianuri*, „Național”, nr. 1103/19 ianuarie 2001; Cătălin Coca, *Catastrofa ecologică de pe Siret a făcut zeci de victime*, „Național”, nr. 1104/20–21 ianuarie 2001; Vasile Iancu, *Poluarea pe Siret. Conținutul de cianuri scade, dar numărul bolnavilor intoxicați crește*, „România liberă”, nr. 3294/22 ianuarie 2001.

Un pericol deosebit pentru starea mediului înconjurător și sănătatea populației este reprezentat de **deșeurile periculoase din agricultură**, între care atrag atenția, în mod special, *deșeurile de pesticide (insecticide, fungicide, erbicide etc.) și ambalajele acestora*.

Așa cum se arată în Proiectul *Strategiei naționale pentru gestiunea deșeurilor*, problema deșeurilor de pesticide este agravată de:

- acumularea, în cursul anilor, a unor cantități importante de materiale de natură necunoscută, multe provenind din import;
- lipsa facilităților de tratare/eliminare adecvate;
- stocarea acestora în condiții necorespunzătoare, fapt ce constituie un risc pentru mediu și sănătatea oamenilor.

Se apreciază că, la sfârșitul anului 2000, cantitatea totală a deșeurilor de produse de uz fitosanitar era de 1 166,59 t, dintre care, substanțe interzise (pentru care legislațiile naționale și internaționale nu mai permit utilizarea), 512,19 t (43,9%), substanțe cu termen de valabilitate depășit, 568,2 t (48,7%) și substanțe neidentificate, 86,2 t (7,4%). Se adaugă un număr însemnat de ambalaje, respectiv peste 23 000 de bidoane din tablă și din plastic, contaminate cu aceste substanțe²¹.

Așa cum arată specialiștii²², deșeurile periculoase reprezintă un mare risc pentru starea mediului și sănătatea populației, având în vedere că:

- ambalajele în care sunt depozitate deșeurile se găsesc într-un grad avansat de degradare, fapt pentru care cantități importante de produse toxice se pot împrăștia, contaminând astfel mari suprafețe de teren;
- ploile, respectiv inundațiile pot facilita diseminarea deșeurilor pe zone întinse și, totodată, pătrunderea lor în pânzele freatice și în apele de suprafață;
- persoane iresponsabile pot introduce în ambalaje, purtând sigla diferitelor firme (specializate în producerea și comercializarea pesticidelor), aceste deșuri, pe care le pot vinde apoi ca pesticide, punând în pericol sănătatea și viața populației;
- ambalaje în care au fost deșuri periculoase pot ajunge, prin diverse mijloace, în posesia populației, care, neavând cunoștință de modul în care au fost folosite anterior, le pot utiliza în gospodărie în diferite scopuri;
- din procesele de degradare a deșeurilor periculoase, pot rezulta produse mult mai toxice și cu efecte biologice deosebit de periculoase pentru om, nestudiate încă de specialiști.

Deși la nivelul țării există, practic, în fiecare județ cel puțin un depozit de deșuri de pesticide, totuși cantități importante de astfel de reziduuri sunt abandonate la fostele IAS-uri și CAP-uri, nefiind luate în evidența organelor de stat. În cele mai multe cazuri, din aceste depozite ale nimănui, fără supraveghere și lăsate de izbeliște, deșeurile toxice ajung, datorită inconștienței oamenilor și intemperțiilor, să se împrăștie și să contamineze solul, nivelul freatic sau apele de suprafață.

²¹ *Strategia națională pentru gestiunea deșeurilor (Proiect)*, Ministerul Apelor și Protecției Mediului, 2002.

²² Nicolae Luță, *Mii de tone de deșuri de pesticide otrăvesc pământul, aerul și apa*, „România liberă”, nr. 3488/7 septembrie 2001.

Un exemplu edificator, în acest sens, îl constituie poluarea produsă în luna martie a acestui an (2002) în satul Tonciu, comuna Fărăgău (județul Mureș). Dintr-un depozit de pesticide și îngrășăminte chimice aflat într-o fază avansată de degradare, depozit care a aparținut fostului CAP, din cauza ploilor, substanțele toxice s-au împrăștiat, afectând apele râului Agrieș. Peștele otrăvit din acest râu a fost consumat de către unii localnici, fapt care a cauzat o intoxicație severă la un număr de 22 de persoane, între care și 9 copii, fapt ce a necesitat spitalizarea acestora.

În alte situații s-a constatat utilizarea de către populație a unor ambalaje care au fost folosite, inițial, pentru stocarea și transportul unor substanțe periculoase. Astfel, în satul Măgura din comuna Cerchezu (județul Constanța), au fost abandonate de către o firmă zeci de butoaie din plastic, care au servit la depozitarea unor reziduuri toxice și petroliere de la Șantierul Naval – 2 Mai. Aceste ambalaje, rămase la discreția populației, au fost utilizate de către unii localnici, din inconștiență, în gospodărie, pentru depozitarea alimentelor sau băuturilor²³.

Un alt caz grav de inconștiență îl reprezintă, așa cum s-a arătat, comercializarea ilegală a unor deșeuri de pesticide, fie sub sigla unor producători recunoscuți, fie sub alte denumiri. Este și cazul deșeurilor de substanțe chimice de la Turda, care, ambalate în pungi de plastic, sub diferite denumiri, au fost cumpărate de mulți agricultori la prețuri foarte mici și utilizate pentru combaterea dăunătorilor la plante și animale. Ca urmare, s-a înregistrat o puternică poluare cu DDT, produs cu efecte cancerigene asupra corpului uman, a cărui depistare s-a făcut, în principal, în laptele de vacă și de oaie, dar și în unele culturi, cum ar fi cele de cartofi.

O altă categorie de deșeuri care prezintă un mare risc pentru sănătatea populației, în special din orașe, o reprezintă **deșeurile spitalicești periculoase**, specifice activităților medicale. Pe lângă aceste deșeuri, spitalele mai produc și deșeuri de tip menajer și instituțional, dar care se supun aceluiași operațiuni ca și deșeurile de tip urban, operațiuni realizate de societățile de salubritate.

În anul 1999, cantitatea totală de deșeuri generate de unitățile spitalicești (cuprinzând atât deșeurile periculoase, cât și cele de tip menajer) era de 7 163 t, însă această cifră nu cuprinde deșeurile de la clinicile și cabinetele particulare, casele de copii și casele de bătrâni, casele de odihnă care au facilități medicale și alte așezăminte asemănătoare²⁴.

Deșeurile spitalicești periculoase se elimină, aproape peste tot în țară, prin ardere în instalații rudimentare, respectiv în crematorii. Acest tratament este însă incomplet și provoacă emisii nu numai de poluanți gazoși, dar și de materii biologice infecțioase, care prezintă un risc deosebit atât pentru spitalele respective, cât și pentru populația din apropierea acestora.

²³ *Locuitorii unei localități constănțene și-au pus murături în butoaie de substanțe radioactive*, „Național”, nr. 1490/25 martie 2002.

²⁴ *Strategia națională pentru gestiunea deșeurilor (Proiect)*, Ministerul Apelor și Protecției Mediului, 2002.

Ceea ce este mai grav, este faptul că, în unele spitale, arderea deșeurilor sanitare (feșe, vată, seringi de unică întrebuințare, truse uzate etc.) se face direct în curte sau la marginea orașelor. Astfel, presa a relatat, în acest sens, cazul spitalului Sf. Pantelimon din București, unde, în 1999, deșeurile medicale erau distruse în curte, sfidând normele de protecție a mediului și de sănătate a populației. Cităm, dintr-un articol pe această temă, opinia unui cetățean: „Nu se mai poate trăi. Suntem obligați să stăm cu ferestrele închise. Suntem îngrijorați pentru copiii noștri, care ar putea să vină în contact cu deșeurile de la spital. Ne întrebăm de ce atâtea epidemii, când mizeria o găsim chiar în spital”²⁵.

O situație deosebit de periculoasă este determinată de faptul că unele unități sanitare din țară aruncă pur și simplu deșeurile contaminate la rampele de gunoi orășenești. Astfel, tot presa a fost cea care a sesizat opiniei publice despre modul defectuos în care erau transportate și distruse deșeurile sanitare, de la clinicile medicale din Cluj-Napoca. Astfel, în anul 1999, un tractor cu remorca încărcată cu deșeuri medicale de la unitățile spitalicești, traversa săptămânal orașul, lăsând în urmă o dără de astfel de reziduuri. În loc să fie distruse într-un crematoriu, aceste deșeuri erau transportate și arse la rampa de gunoi de la marginea Clujului²⁶.

O distrugere completă a acestor deșeuri nu este asigurată decât de incineratoare. Acestea sunt instalații speciale de ardere a deșeurilor la temperaturi înalte, fiind prevăzute cu echipamente de reținere și purificare a gazelor, pentru a împiedica poluarea atmosferei²⁷. *Deși Ordinul 219/2002 al Ministerului Sănătății și Familiei, pentru aprobarea normelor tehnice de gestionare a deșeurilor provenite din activități medicale* prevede, la articolul 40, că „metodele de eliminare trebuie să asigure distrugerea completă a factorilor cu potențial nociv pentru mediu și starea de sănătate a populației”, totuși acest lucru nu se realizează decât în proporție foarte mică, din cauza lipsei incineratoarelor.

În categoria deșeurilor periculoase mai sunt incluse, pe lângă pesticide și deșeurile spitalicești, uleiurile uzate, de diferite tipuri, bateriile și acumulatorii uzați, reziduurile petroliere etc. Și aceste deșeuri fac obiectul unor reglementări legislative, care prevăd modalități de recuperare, tratare, neutralizare și depozitare.

DEPOZITAREA NECONTROLATĂ A DEȘEURILOR URBANE ÎN ROMÂNIA

România se confruntă, în momentul de față, cu multiple forme de poluare, între care poluarea cu deșeuri urbane este una dintre cele mai vizibile, datorită, în special, depozitării necontrolate a acestora, atât din partea populației, cât și a unor

²⁵ Elena Chiriță, *Contrar legii, la Spitalul Sf. Pantelimon se ard în curte feșe, vată și seringi*, „România liberă”, nr. 2870/2 septembrie 1999.

²⁶ Dalia Gheorghiuță, *Zeci de litri de sânge pe străzile Clujului*, „Curentul”, nr. 193/18 august 1999.

²⁷ Alexandru Batali, *Fumul toxic favorizează cancerul pulmonar*, „România liberă”, nr. 3782/28 august 2002.

agenți economici. Cu toate reglementările existente, în multe localități, atât urbane, cât și rurale, situația colectării și depozitării gunoaielor menajere rămâne o problemă dificilă, greu de rezolvat, care se reflectă asupra imaginii țării noastre.

Aruncarea la întâmplare a deșeurilor urbane, în spații neamenajate, a condus, pe parcursul mai multor ani, la acumularea acestora și la un impact periculos asupra mediului și sănătății populației. Se perpetuează încă mentalitatea că spațiul public este locul unde se poate arunca orice și oricând. Aproape fără excepție, s-a ajuns ca „gunoiul nostru cel de toate zilele” să facă parte din peisajul cotidian al localităților din România. Deși toată lumea se lamentează de mizeria care ne înconjoară, sunt puțini cei care încearcă să preîntâmpine sau să limiteze această situație. În plus, actualele forme de comerț stradal, dominate de chioșcuri sau buticuri, contribuie din plin la creșterea munților de gunoaie cu tot felul de ambalaje și resturi alimentare sau vegetale.

În felul acesta, problema deșeurilor urbane din țara noastră a devenit tot mai acută, pe măsura acumulării gunoaielor și a faptului că nu s-au găsit încă soluții de gospodărire și de valorificare a reziduurilor solide. Ca urmare, în momentul de față, starea de curățenie a celor mai multe orașe din România s-a deteriorat față de anii precedenți, mai ales din cauza ineficienței măsurilor luate de administrațiile publice, dar și din neglijența și nepăsarea populației, care reflectă gradul scăzut de educație și de responsabilitate pentru mediu al acesteia.

Un exemplu, în acest sens, îl oferă chiar Bucureștiul, care poartă nedoritul renume de cea mai poluată capitală din Europa. Această situație se datorește, în mare măsură, și poluării cu deșeuri menajere, aruncate la întâmplare, începând din partea centrală a orașului și până la zonele sale periferice, unde munții de gunoaie par să nu mai deranjeze pe nimeni și, mai ales, pe edili.

După cum evoluează lucrurile, acumularea deșeurilor urbane, depozitate necontrolat în București, va continua și în viitorul apropiat, atât timp cât prestațiile operatorilor de servicii de salubritate nu se vor ridica la nivelul solicitărilor, iar cetățenii care locuiesc la curte nu vor încheia contracte cu aceștia. Ca urmare, cele mai frecvente cazuri de depunere necontrolată a deșeurilor se vor întâlni, ca și până acum, în cartierele periferice ale Capitalei, locuite de o populație, majoritar, săracă, care, în cele mai multe cazuri, încheie contracte de salubritate doar de formă, pentru că nu plătește la timp prestațiile efectuate în acest sens. Ca urmare, deșeurile menajere nu mai sunt ridicate de agenții de salubritate și se acumulează fie în lungul unor străzi, fie pe terenuri virane. Primăria Sectorului 1 al Bucureștiului semnalează, de exemplu, astfel de depozite ilegale pe un număr de 45 de străzi mărginașe și afirmă că acestea sunt în evidența SC. REBU SA., iar salubritatea lor se face periodic, ori de câte ori este nevoie.

Pentru a ne da seama de amploarea fenomenului de poluare cu deșeuri menajere vom apela la informațiile apărute în presă, care semnalează cea mai mare campanie de salubritate din Sectorul 6, ce a avut loc în luna mai a anului 2002. Este vorba de curățenia care s-a făcut într-o zonă din cartierul Ghencea, de unde au

fost ridicate peste 40 000 tone de gunoi. Timp de trei săptămâni, 20 de basculante, două încărcătoare și 30 de oameni au lucrat continuu pentru a transporta deșeurile la groapă²⁸.

Tot presa semnalează faptul că firmele de construcții și chiar unele firme de salubritate aruncă gunoiul la marginea drumurilor de acces spre gropile de gunoi, pentru a economisi combustibil și pentru a nu achita tariful de depozitare a acestuia. Asemenea situații se întâlnesc în aproape toate orașele din țară. Astfel, în anul 1999, presa locală semnală faptul că primăriile din Azuga, Sinaia și Comarnic au fost amendate pentru că nu au luat măsuri care să împiedice depozitarea, de către unele societăți comerciale, a deșeurilor menajere și industriale, pe malurile râurilor Azuga și Prahova și pe porțiunile învecinate cu acestea²⁹.

La o emisiune de știri a postului de televiziune PRIMA TV, din cursul anului 2002, s-a prezentat sesizarea unor locuitori din Constanța, care, printr-o scrisoare adresată Oficiului de Protecție a Consumatorilor, arată că o serie de terenuri publice au fost abandonate de primăria acestui oraș. Ca urmare, aici s-au adunat tone de gunoaie. Cetățenii au propus ca, pentru remedierea acestei situații, terenurile respective ori să fie arendate pentru cultivarea de legume, ori să fie vândute populației prin licitație publică (Focus – PRIMA TV, 14 iunie 2002).

În alte cazuri, teritoriul celor mai apropiate comune din preajma Bucureștiului a fost transformat în adevărate gropi de gunoi. Este cazul comunei Bragadiru, unde, în lungul șoselei care o leagă de București, se aruncă zilnic tone de deșeuri provenite din capitală. Ca urmare, primăria acestei comune cheltuiește sume importante din bugetul local pentru a înlătura grămezile de gunoaie, care se refac în cel mai scurt timp³⁰.

În ceea ce privește mediul rural, situația este și mai proastă, deoarece, așa cum s-a arătat, în România, salubritatea localităților se realizează, cu precădere, la nivelul așezărilor urbane și doar unele sate, situate în apropiere de marile orașe, beneficiază de un astfel de serviciu. Ca urmare, populația satelor noastre recurge, ca și mulți locuitori din orașe, la depozitarea necontrolată a deșeurilor din gospodărie – menajere și agricole. Eliminarea gunoaielor se face, cel mai frecvent, prin aruncarea acestora în albia râurilor sau în cele mai apropiate ogașe din marginea satelor. Așa se face că râurile care traversează satele noastre sunt adevărate canale colectoare ale diferitelor gunoaie, de la cele menajere până la animale moarte.

²⁸ S-a încheiat cea mai mare campanie de salubritate, „România liberă”, nr. 3693/16 mai 2002.

²⁹ Elena Caramalău, *Pentru nerespectarea măsurilor de salubritate a malurilor râurilor Prahova și Azuga, primăriile din Azuga, Sinaia, Bușteni și Comarnic au fost amendate cu câte 2 milioane de lei*, „Telegraful de Prahova”, nr. 155(966)/14 august 1999.

³⁰ Valentin Băeșu, *Localitățile rurale, transformate în gropi de gunoi*, „România liberă”, nr. 3559/19 noiembrie 2001.

Presa a evidențiat, în repetate rânduri, atât aspectul neplăcut al satelor din România, ca urmare a modului neglijent de depozitare a gunoaielor, cât și pericolul pe care-l prezintă pentru mediu și sănătatea populației depozitarea necontrolată a deșeurilor din gospodăriile țărănești. Astfel, un sondaj al Inspecției de Protecție a Mediului din județul Timiș, în anul 1999, în toate localitățile prin care trece Bega, de la izvoare până la ieșirea din țară, a scos în evidență că malurile acestui râu sunt o veritabilă ladă de gunoi. Deșeurile nu se depozitează numai pe malurile Begăi, ci și în canalele de irigații sau chiar direct pe câmp³¹.

Situația creată de depozitarea necontrolată a deșeurilor a generat o adevărată mișcare de combatere a acestei stări de lucru, atât la nivelul autorităților, cât și a societății civile. Astfel, Consiliul Județean Timiș a recomandat primăriilor, la sfârșitul lunii octombrie 2002, să mobilizeze cetățenii, agenții economici și instituțiile de pe raza lor de competență, pentru a ieși la curățenie și la adunat reziduurile menajere³². O acțiune similară s-a desfășurat, în cursul aceluiași an, și în județul Prahova, unde Inspectoratul Județean de Protecția Mediului a demarat un program de salubritate a localităților și a cursurilor de apă³³. Pentru cunoașterea situației din teritoriu, în București, la nivelul celor șase primării de sector, există câte un serviciu specializat, unde cetățenii pot afla numele inspectorilor care se ocupă de străzile pe care locuiesc. Tot la aceste departamente pot fi făcute și sesizările legate de salubritatea stradală sau de avarierea rețelelor de utilități publice³⁴.

Cât privește reacția societății civile pentru combaterea poluării cu deșeuri și igiena mediului ambient, acțiunile merg de la organizarea unei „Poliții verzi”, de supraveghere a curățeniei și respectarea normelor de protecție a mediului, așa cum există la Oradea, și până la acțiuni de colectare a deșeurilor urbane, cum a avut loc, recent, la Cluj-Napoca³⁵.

Și în mediul rural se fac eforturi pentru diminuarea poluării cu deșeuri. Astfel, în județul Călărași se urmărește implementarea proiectului „Controlul poluării în agricultură”, cu asistență financiară internațională, de care vor beneficia peste 10 000 de gospodării din șapte comune. Prin acest proiect, care se va finaliza în 2007, urmează, între altele, să se amenajeze platforme pentru depozitarea gunoaielor de grajd, acțiunea urmărind protejarea Dunării și Mării Negre de efectul nociv al deșeurilor și nutrienților.

³¹ Ion Medoiaia, *Bega, o ladă de gunoi*, „România liberă” nr. 2910/19 octombrie 1999.

³² *Timișorenii vor ieși la săpat de gropi pentru gunoai*, „Național”, nr. 1707/30 octombrie 2002.

³³ *Program de salubritate a localităților și cursurilor de apă din Prahova*, „România liberă”, nr. 364/13 martie 2002.

³⁴ Magdalena Tănăsescu, *Străzile din Capitală, supravegheate de inspectorii locali*, „România liberă”, nr. 3847/12 noiembrie 2002.

³⁵ *Bancherii la strâns gunoai*, „Național”, nr. 1712/4 noiembrie 2002.

DEPOZITAREA ECOLOGICĂ A DEȘEURILOR – COMPONENTĂ A MANAGEMENTULUI DURABIL ÎN ROMÂNIA

În momentul de față, cele mai multe depozite de deșeuri din țara noastră nu sunt conforme cu principiile ecologice și sanitare și funcționează fără avize/acorduri de mediu din partea organelor abilitate. Ca urmare, ele constituie focare de poluare a mediului și adevărate pericole pentru sănătatea populației. Astfel, peste 40% dintre depozitele orășenești nu beneficiază de nici un fel de facilități pentru protecția mediului și doar 45% dintre acestea sunt împrejmuite cu gard³⁶.

Aderarea României la Uniunea Europeană impune, pe lângă alinierea la legislația de mediu, și necesitatea rezolvării modului de eliminare a gunoaielor, prin realizarea unor depozite ecologice de deșeuri municipale. Plecând de la acest deziderat, precum și de la faptul că cele mai multe gropi de gunoi sunt ocupate în proporție de 80–90%, în țara noastră s-a pus, în ultimii ani, problema proiectării și realizării unor depozite de deșeuri orășenești, în conformitate cu normele de protecție a mediului și a sănătății populației.

Cadrul legal pentru desfășurarea activității de depozitare a deșeurilor în țara noastră îl constituie, în momentul de față, *Hotărârea Guvernului nr. 162/2002 privind depozitarea deșeurilor*. „Reglementarea acestei activități are drept scop prevenirea sau reducerea pe cât posibil a efectelor negative asupra mediului, în special poluarea apelor de suprafață, subterane, a solului, aerului, inclusiv a efectului de seră, precum și a oricărui risc pentru sănătatea populației, pe întreaga durată de viață a depozitului, cât și după expirarea acesteia” (art. 2). Între prevederile acestei legi, un loc important este acordat realizării unor obiective în următorii ani, în special în legătură cu reducerea cantității de deșeuri biodegradabile, care, prin eliminarea de metan, contribuie la poluarea atmosferei și la creșterea efectului de seră (art. 5, pct. 2). Pe linia scăderii numărului de depozite de deșeuri, reține atenția prevederea conform căreia, pentru localitățile cu o populație mai mică de 20 000 de locuitori, trebuie să se realizeze câte un depozit care să deservească mai multe astfel de localități (art. 8, pct. 2). Totodată, în cadrul anexelor care însoțesc legea sunt cuprinse precizări importante privind cerințele generale pentru toate clasele de depozite, criteriile și procedurile de acceptare a deșeurilor în depozite, precum și procedurile de control și urmărire a depozitelor de deșeuri.

În legătură cu necesitatea găsirii unor soluții pentru depozitarea ecologică a deșeurilor municipale, în ultimii ani, în țara noastră s-au inițiat acțiuni, proiecte și programe comune sau independente, care au vizat: identificarea de suprafețe pretabile realizării de noi amplasamente destinate depozitării, inițierea de consultări publice, organizarea de licitații pentru elaborarea de studii de fezabilitate în

³⁶ *Strategia națională pentru gestiunea deșeurilor (Proiect)*, Ministerul Apelor și Protecției Mediului, 2002.

legătură cu aceste amplasamente și pentru asocieri, în vederea exploatării unor asemenea obiective, găsirea unor surse de finanțare pe piața de capital, internă sau internațională³⁷.

Deși în perioada 1992–2000 s-au elaborat peste 50 de studii de fezabilitate, doar 35 au obținut toate avizele și acordurile necesare autorizației de construcție. Dintre acestea, au fost finalizate și sunt în exploatare numai nouă depozite de deșeurii municipale, dintre care trei sunt în București și câte unul în orașele Sighișoara, Piatra Neamț, Constanța, Brăila, Ploiești și Sibiu.

Între noile depozite ecologice de deșeurii rețin atenția, în mod special, cele din Piatra Neamț și Râmnicu Vâlcea – orașe incluse în programe de management integrat al deșeurilor solide municipale, care să se alinieze reglementărilor și standardelor UE, în ceea ce privește colectarea, sortarea, transportul, tratarea și depozitarea gunoiiului³⁸. Se preconizează că, prin colectare selectivă și recuperarea deșeurilor reciclabile, volumul gunoiiului care urmează să fie depozitat se va reduce aproape la jumătate, ceea ce va conduce la creșterea timpului de umplere și de utilizare a depozitului.

Construcția de noi depozite de deșeurii rezolvă eliminarea ecologică a gunoaielor orașenești, așa cum s-a arătat, și pentru alte localități urbane din țară. Astfel, Bucureștiul a beneficiat de trei astfel de deponeri, dintre care două – Rudeni-Chitila și Vidra reprezintă amplasamente noi, realizate în 1999 și, respectiv, 2001. Cel de-al treilea – Glina – reprezintă primul depozit în care se realizează, concomitent cu închiderea depozitului vechi, și deschiderea unor celule ecologice.

Cu excepția depozitului de deșeurii de la Sighișoara, care s-a realizat, în anul 2000, cu contribuție tehnică și financiară locală în proporție de 100%, celelalte deponeri s-au construit în parteneriat public-privat, cu fonduri de investiții autohtone.

Și în mediul rural a fost inițiată acțiunea de realizare a unor depozite ecologice de deșeurii. Astfel, presa locală semnalează faptul că în comuna Marginea din județul Suceava, Consiliul Județean a realizat, în anul 1998, cea de-a doua groapă ecologică de gunoi din țară, la nivel rural. Primul depozit de acest gen se află tot în județul Suceava, la Bogdănești. Se apreciază că au prioritate, în cadrul acestei acțiuni, localitățile în care există obiective turistice și monumente istorice³⁹.

Problema realizării unor noi depozite de deșeurii municipale este deosebit de stringentă, pentru majoritatea orașelor mari din țara noastră. Putem enumera, în acest sens, Timișoara, Arad, Râmnicu-Vâlcea ș.a. În toate cazurile, pe lângă

³⁷ Doina Sofrone, *Depozite ecologice realizate în România*, „Salubritatea”, nr. 2/2002.

³⁸ Diana Dumitru, *Managementul deșeurilor urbane în municipiul Râmnicu Vâlcea*, „Salubritatea”, nr. 1/2002; Dorin Matei Isacovici, *Managementul deșeurilor urbane în municipiul Piatra Neamț*, „Salubritatea”, nr. 2/2002.

³⁹ Sandrinio Neagu, *Marginea – beneficiara celei de-a doua gropi din țară*, „Monitorul de Suceava”, nr. 199(853)/25 august 1998.

găsirea finanțării, cele mai grele probleme le ridică alegerea amplasamentelor pentru noile depozite⁴⁰.

Și alte orașe din țară încearcă să-și rezolve problemele de salubritate, prin înființarea de noi depozite pentru deșeurile municipale. Este cazul orașelor din zona turistică a văii Prahova – Sinaia, Bușteni, Azuga, Predeal, care, în perioadele de vacanță sau la sfârșit de săptămână, își dublează numărul de locuitori (sau chiar mai mult) prin aflulxul de turiști. În aceste condiții, creșterea cantităților de deșuri menajere a ajuns să depășească capacitatea actualelor gropi de gunoi, care sunt total neecologice și funcționează fără avize din partea organelor abilitate. Soluția propusă de Consiliul Local Bușteni este construirea unui depozit comun de deșuri pentru aceste patru orașe, în zona Zamora, într-o fostă carieră de piatră⁴¹.

Pentru rezolvarea problemelor legate de eliminarea gunoaielor menajere, proiectul *Strategiei naționale de gestionare a deșeurilor* prevede realizarea a 41 de depozite noi, până în anul 2010, respectiv minim un depozit zonal în fiecare județ. De asemenea, înființarea a 56 de depozite noi, până în anul 2016.

GROPILE DE GUNOI – LUMEA CELOR MAI SĂRACI OAMENI DIN ROMÂNIA

În România, perioada de tranziție a marcat adâncirea crizei economice, cu toate fenomenele induse de acest proces, între care o adevărată explozie a sărăciei. De la un an la altul, starea de sărăcie a cuprins tot mai mulți oameni, dintre care o parte, de loc neglijabilă, a ajuns să trăiască sub nivelul minim de subzistență⁴². Ca urmare, pentru unii dintre aceștia, aflați în situația de sărăcie extremă, singura sursă de supraviețuire au rămas gunoaiile, de unde recuperează resturi de alimente, precum și diferite ambalaje sau materiale care pot fi valorificate contra cost.

Așa se face că, zilnic, gropile de gunoi ale orașelor, care au căpătat semnificația unor surse de existență, sunt asaltate de „scormonitorii de gunoaii”. Aceștia formează o lume aparte, care trăiește, în multe cazuri, în colibe de carton la marginea depozitelor de deșuri, lipsite de cele mai elementare facilități, asaltate de mirosuri pestilențiale, de roiuri de muște și de hoardele de șobolani și câini vagabonzi. Acești oameni, aflați pe scara socială la periferia societății, își desfășoară viața și activitatea în condiții deplorabile și se conduc după legi proprii. Înarmați cu diferite ustensile pentru scormonit în gunoaii, adulți și copii zdrențăroși și murdari își dispută, în permanență, fiecare încărcătură adusă la groapă, căutând de la fier vechi până la alimente alterate, pe care le vând crescătorilor de porci.

⁴⁰ Liliiana Brad, *Aradul va avea o groapă ecologică de gunoi*, „România liberă”, nr. 3739/9 iulie 2002; Forțiu, Laura, *Comisia UE a amânat acordarea a 17,5 milioane de euro pentru deponeul ecologic de la Timișoara*, „România liberă” nr. 3818/3 octombrie 2001.

⁴¹ Adrian O. Vasiliu, *La Bușteni va fi construită prima groapă de gunoi ecologică de pe Valea Prahovei*, „România liberă”, nr. 3277/29 decembrie 2000.

⁴² Cătălin Zamfir (coordonator), *Politici sociale în România*, București, Editura Expert, 1999.

Între cei mai expuși săraci la acest mod de viață trebuie menționați, în primul rând, rromii, grupul etnic cel mai vulnerabil la sărăcie extremă și la excluziune. Datorită unor particularități care caracterizează această comunitate (nivel scăzut de educație și de calificare profesională, poziție marginală pe piața muncii, lipsa acumulărilor materiale care se transmit de la o generație la alta etc.), rromii au ajuns să desfășoare activități relativ marginale, printre care se numără selectarea și valorificarea unor deșeuri, în special de la gropile de gunoi orășenești⁴³.

Aceste ocupații, care le asigură venituri modeste și nesigure, sunt facilitate de necolectarea selectivă, în momentul de față, a deșeurilor menajere de la populație. Se apreciază că acești „recuperatori” sunt singurii care reușesc, de altfel, să valorifice, prin sortarea efectuată după depozitarea deșeurilor, a circa 1–2% din materialele aruncate la groapa de gunoi⁴⁴.

O serie de rapoarte asupra copiilor de etnie rromă relevă condițiile de muncă și de viață ale unor grupuri de populație, a căror existență este legată, aproape în exclusivitate, de prezența gropilor de gunoi de la marginea unor orașe. Prezentăm, în continuare, rezultatul unei cercetări care s-a făcut în această direcție la groapa de gunoi a orașului Cluj-Napoca. În apropierea acesteia a luat naștere o comunitate de romi, cunoscută sub numele de Pata Rât, după denumirea depozitului de deșeuri⁴⁵.

Această comunitate, aflată la circa 5 km de oraș, este formată din familii de romi care s-au stabilit aici înainte de 1989, din diferite zone ale țării, familii angajate în regim de zilieri la fermele agricole din apropiere. După această dată, numărul lor a crescut, ajungând, în momentul de față, la 378 de persoane, adulți și copii, formând 68 de familii. Din acest număr de persoane, doar una singură este angajată a întreprinderii Salprest S.A., ceilalți adulți pierzându-și locurile de muncă avute înainte de 1989, ca urmare a desființării fermelor agricole sau întreprinderilor industriale de stat.

Comunitatea de romi de la Pata Rât și-a improvizat, din materialele recuperate de la groapa de gunoi, un număr de 41 de barăci, care, datorită situației legale incerte și a condițiilor precare, nu pot fi conectate la rețelele de electricitate, gaze sau apă curentă. De altfel, în cadrul comunității există o singură sursă de apă potabilă, realizată prin conectarea la sistemul de conducte al orașului Cluj-Napoca. Presiunea apei este, de cele mai multe ori, scăzută, ceea ce face ca populația de

⁴³ Elena Zamfir, Cătălin Zamfir (coordonatori), *Țigani între ignorare și îngrijorare*, București, Editura Alternative, 1993. Cătălin Zamfir, Postill Kyoko, Stan Ruxandra (coordonatori), *Situația sărăciei în România*, PNUD – București, România, 2001.

⁴⁴ *Strategia națională pentru gestiunea deșeurilor (Proiect)*, Ministerul Apelor și Protecției Mediului, 2002.

⁴⁵ Sorin Căce, (coordonator), *Copiii rromi din România*, Raport realizat sub egida Organizația „Salvați Copiii”, București, 1999; Sorin Căce, (coordonator), *Copiii rromi care muncesc și familiile acestora. Caracteristici socio-culturale și condiții de viață*, Raport realizat sub egida UNICEF, Organizației Internaționale a Muncii (OIM) — Programul Internațional pentru Eliminarea Muncii Copilului (IPEC), Fundației pentru Recuperare, Integrare și Promovare Socială (ECHOSOC) și Ministerului Educației și Cercetării, București, Editura ROMEDIA, 2002.

romii să folosească și alte surse de apă aflate în apropiere, dar care prezintă riscuri serioase de îmbolnăvire. Astfel, în cursul anului 2000, trei copii au murit și alți câțiva adulți au fost internați în spital, ca urmare a afecțiunilor cauzate de calitatea proastă a apei utilizate.

În ceea ce privește ocupația principală a membrilor comunității, aceasta este cea de colectare și valorificare a unor materiale re folosibile, din deșeurile menajere și industriale aduse la groapa de gunoi, cum ar fi: metale, plastic, sticle și hârtie.

Datorită condițiilor grele de viață, a ocupației prestate într-un mediu toxic, a nivelului scăzut de educație sanitară, igiena comunității se află la nivelul cel mai scăzut, iar șansele de îmbolnăvire sunt foarte ridicate, în special pentru copii. Ca urmare, sunt foarte frecvente bolile digestive, pulmonare și cele ale sistemului circulator. De asemenea, numeroase persoane din cadrul acestei comunități suferă de o lipsă importantă de vitamine, de anemie și uneori de malnutriție și rahitism, efecte deosebit de vizibile în nivelul dezvoltării normale a copiilor. Faptul că românii nu au toate actele necesare întocmirii carnetelor de sănătate, pentru care au nevoie de dovada unor venituri și a unor contribuții la asigurările de sănătate, reprezintă pentru aceștia un impediment în ceea ce privește accesul la ajutoarele sociale și, implicit, la asigurările de sănătate.

În situația în care primăria municipiului Cluj-Napoca va găsi fondurile necesare construirii unei rampe ecologice de deșeuri, este foarte probabilă dispariția comunității Pata Rât, întrucât acest lucru va determina încetarea unice surse de venit pentru membrii comunității.

Din cele prezentate, rezultă starea nesatisfăcătoare a ecologizării localităților din România, atât datorită deficiențelor care se manifestă în activitatea serviciilor de salubritate, cât și a nivelului scăzut de educație ecologică a populației. Remedierea acestei situații presupune mobilizarea tuturor forțelor din diverse medii sociale și politice, pentru inițierea și implementarea unor proiecte care să ofere populației un mediu mai curat de muncă și de viață. În acest scop, Ministerul Apelor și Protecției Mediului a inițiat, în anul 2002, două programe naționale având ca prioritate problema deșeurilor: „România curată” și „Să reciclăm hârtia”. Obiectivele acestor programe au în vedere, pe lângă asigurarea protecției și conservării mediului în concordanță cu principiile dezvoltării durabile, educarea, informarea și responsabilizarea populației în acțiunile de asigurare a unui mediu curat și de valorificare eficientă a deșeurilor.